

Poznejte Hraniční meandry Odry

Poznejte přírodu nivy Odry mezi Ostravou a Bohumínem

Řeka Odra je od pramene v Oderských vrších až po ústí v Baltském moři dlouhá 854 kilometrů. Český úsek řeky se nachází na horním toku, který zasahuje až po polské město Kozle. Střední a dolní tok v délce 646 kilometrů je splavný. V lokalitě mezi svými přítoky Ostravici (Ostrava-Koblov) a Oslí (Zabělkov) protéká Odra širokou říční nivou, kterou opakovaně protínají povodně. Mohutná povodeň zasáhla Bohumínsko v roce 1997. Tisíceletá voda tehdy proměnila Bohumínsko na několik dnů v jedno obrovské jezero ohraničené ostravskými městskými částmi Heřmanice a Koblov, polskými Chalupekami a Zabělkowem a bohumínskými částmi Skřezčův a Žáblati. Povinně území tehdy velká voda odřízla na pár dní doslova od světa.

Území nivy Odry je od roku 2007 součástí ptačí oblasti Heřmanský stav – Odra – Poolší a zároveň se stalo součástí soustavy chráněných území evropského významu Natura 2000. Navíc je úsek Odry severovýchodně od Ostravy až po bohumínský Kopytov v zimních měsících lokalitou s největší koncentrací řady druhů kachen a racků na území Moravskoslezského kraje. Zimuje zde například **potápka malá, kormorán velký, volavka popelavá, volavka bílá, labut velká, lyska černá, orel mořský, sokol stěhovavý, racek žlutonohý, ledňáček říční, brkoslav severní, drozd kvičala nebo konopka žlutozobá**.

V minulosti byl meandrující tok Odry severně od Ostravy regulován a v odlišných ramenech se též štěrč a písek. V roce 2011 provedlo Povodí Odry jako součást protipovodňových opatření bagrování štěrkových náplavů a prohlubování koryta, a to od Ostravy až ke starému hraničnímu mostu ve Starém Bohumíně. Tím byl mimo jiné vyčištěn bentos (drobní živočichové a jejich vývojová stadia a rostliny), který tvoří potravinu základnu ryb. Odstraněním stromů z koryta ztratily ryby přirozené úkryty a vhodná místa pro rozmnožování. Přírodní bohatství Odry ovlivnilo také plošné kácení pobřežních porostů.

Na levém břehu ústí do Odry Koblovský potok, který pramení v šilheřovickém Černém lese. Přilehlou oblast toku od koblovského mostu až po osadu Paseky oživují vodní plochy dřívějších štěrčopískoven. Ty jsou významné pro hnízdění vodního ptactva, například **potápky roháče a rybáka obecného**. Toto území je dlouhodobě monitorováno ornitology Alfrédem a Jaroslavem Kubenkovými, kteří podél toku Odry vyvěšují hnízdní budky. Díky tomu se výrazně rozšířila populace **morčáka velkého** v Poodří.

Na pomezí Ostravy-Hrušova a Bohumína-Vrbice bylo ve 20. století vybudováno zdymadlo a normá stěna pro zachycování nečistot při ekologických haváriích. Právě břeh Odry je ohrožován od Hrušova po ústí Orlovské stružky, která je páteří rybníční soustavy od Orlové po Ostravu-Heřmanice. Podél jejího dolního toku plánuje Povodí Odry vystavět protipovodňové hráze, protože při povodních ohrožuje tento potok bohumínské městské části Vrbici a Pudlov více než samotná řeka Odra.

Nejrozsáhlejší vodní plochou nivy je Vrbické jezero v Bohumíně-Vrbici. Tato nádrž vznikla po téžbě štěrčopísku a je rybářským revírem a důležitou zastávkou tažných ptáků. Ze zvláštějších druhů zde byla zastihána například **potáplice severní, pelikán bílý, kormorán malý, orlovec říční, akoun úzkozobý, chaluha pomoránská, racek mořský nebo racek černohlavý**.

Poznaj Graniczne Meandry Odry

Poznaj przyrodę doliny Odry pomiędzy Ostrawą a Bogumińnem

Řeka Odra od źródła w Oderskich Wierściach po ujście do Bałtyku jest długa 854 kilometr. Czeski odcinek tworzy góry bieg rzeki i sięga po polskie miasto Kozle. Bieg środkowy i dolny o długości 646 kilometrów jest splawny. Pomiedzy dopływami, rzeką Ostrawicą (Ostrawa-Koblow) i Olzą (Zabeków) Odra płynie szeroką doliną, którą w regularnych odstępach czasu nawiedzają powodzie. Wielka powódź nekła Bogumińskie w 1997 r. Tysiącletnia woda zmieniła wtenczas ten zakątek na kilka dni w ogromne jezioro ograniczone ostrawskimi dzielnicami Heřmanice i Koblow, polskimi Chalupekami i Zabekowem oraz bogumińskimi dzielnicami Skřezczów i Żablocie. Rowinnine tereny wielka woda dosłownie odciąja wtedy na kilka dni od okolicznego świata.

Dolina Odry od 2007 r. jest częścią obszaru specjalnej ochrony ptaków Heřmanský Stav – Odra – Dolina Olzy, zarazem stała się częścią obszarów chronionych o znaczeniu europejskim Natura 2000. Odcinek Odry na północny wschód od Ostrawy po bogumińskie Kopytów w okresie zimy przekształca się w obszar o największej na terenie całego okręgu morawsko-śląskiego koncentracji wielu gatunków kaczek i mew. Zimują tu na przykład **perkoz, kormoran, czapla siwa, labędź niemy, łyska, bielik, sokół wędrowny, mewa żółtonoga, zimorodek, jemioluska, kwiczoł czy rzepołuch**.

W przeszłości meandrujący odcinek Odry na północ od Ostrawy był poddawany regulacji, w martwych ramionach wydobywano żwir i piasek. W 2011 r. Dorzecze Odry przeprowadziło, w ramach kroków przeciwpowodziowych, bagrowanie żwirowych namulisk i pogłębienie koryta na odcinku od Ostrawy po stary most graniczny w Starym Bogumińnem. W ten sposób m.in. usunięto bentos (zespeł organizmów zwierzęcych i roślin związanych z dnem środowisk słodkowodnych), który stanowi główną pożywę ryb. Wskutek usunięcia drzew z koryta rzeki ryby zostały pozbawione naturalnych kryjówek i miejsc sprzyjających rozmnażaniu. Na naturalne bogactwo Odry negatywny wpływ wywarło też masowe karczowanie przybrzeżnych zarośli.

Na lewym brzegu do Odry wpada Koblowski Potok, który wypływa w szlizerzowickim Czarnym Lesie. W okolicy, od koblowskiego mostu po osadę Paseki, znajdują się akweny powstałe w wyniku eksploatacji żwiru. Gniazduje tu ptactwo wodne, na przykład **perkozy dwuczub, rybitwy rzeczne**. Obszar ten od dłuższego czasu monitorują ornitologzy Alfréd i Jarosław Kubenkowi, którzy wzdłuż koryta Odry umieszczają budki dla ptaków. Dzięki takim zabiegom znacznie zwiększyła się populacja **nurogęzi** w Dorzeczu Odry.

Na granicy pomiędzy Ostrawą-Gruszcówem a Bogumińnem-Wierzbicą w XX w. wybudowano służę i zapora sorbojnia, która powinna minimalizować skutki ewentualnych awarii ekologicznych. Prawy brzeg od Gruszcowa po ujście Orłowskiej strużki, która stanowi trzon zespołu stawów rybnych od Orłowej po Ostrawę-Heřmanice, umacnia wał ochronny. Wzdłuż dolnego biegu strużki Dorzecze Odry ma zamiar wybudowaćwały przeciwpowodziowe, w czasie powodzi potok zagraża bowiem bogumińskimi dzielnicami Wierzbica i Pudłów bardziej, aniżeli sama Odra.

Najrozsleglejzym akwenem w dolinie jest Jezioro Wierzbickie w Bogumińnem-Wierzbicy. Zbiornik powstał w wyniku eksploatacji żwiru, jest rajem dla wędkarzy i ważnym obszarem dla ptaków wędrownych. Spośród rzadkich gatunków wymienny chociąży **nura czarnozębny, pelikana różowego, kormorana małego, rybolowa, nurzyka, wydrzyka tęposternego, mewę siodłą czy mewę czarnogłową**.

www.mesto-bohumin.cz

www.meandryodry.wz.cz

Vydalo město Bohumín v roce 2011. Vydavce: Město Bohumín, 2011 r.
Autoři textu / Autorzy tekstów: Lucie Balcarová, Jiří Šuhaj, Překlad/Tłumaczenie: Henryka Bittmar.
Autoři snímků / Autorzy zdjęć: Dušan Boucný (DB), Martin Mandšík (MM), Jiří Šuhaj (JS).
Grafické zpracování / Opracowanie graficzne: Dana Klucková – Vanesta, Bohumín.